

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 2014

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՈԹՔ

(միասնաբար արտասանուած)

Իմաստութիւն Հօր Յիսուս, Կուր ինձ իմաստութիւն վբարիս խորհել եւ խօսել եւ գործել առաջի քո յամենայն ժամ. ի չար խորհրդոց, ի բանից եւ ի գործոց փրկեա վիս. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս: Ամէն:

ՍԱՂՄՈՍ 121

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵՐ ՊԱՀԱՊԱՆԸ

Աչքերս դէպի լեռները կը բարձրացնեմ,
ուրկէ օգնութիւն պիտի գայ ինձի:
Օգնութիւնս Տիրոջմէն է որ պիտի գայ,
որ արարիչն է երկինքին ու երկրին:
Անիկա թոյլ պիտի չտայ որ փորձանքի մէջ իյնաս,
որովհետեւ քու անքուն Պահապանդ է ան:
Արդարեւ ան չի՛ ննջեր եւ չի՛ քնանար,
իր ժողովուրդին Պահապանն է ան:
Տէրը քու պահապանդ է,
քու հովանի պաշտպանդ է, կողքիդ կանգնած:
Ո՛չ ցերեկ ատեն արեգակը քեզի վնաս պիտի տայ,
ո՛չ ալ լուսինը՝ գիշեր ատեն:
Տէրը ինք քեզ պիտի պահէ ամէն չարիքէ,
եւ քեզ պիտի պահպանէ:
Տունէդ դուրս ըլլաս թէ ներս՝ Տէրը ինք քեզ պիտի պաշտպանէ,
այժմէն մինչեւ յաւիտեան: Ամէն:

ՇԱՐԱԿԱՆ- ԱՂՈԹՔ

Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա:

Վմենասուրբ Երրորդութիւն, սուր աշխաՀիս խաղաղութիւն:

Եւ Հիւանդաց բժշկութիւն, ննջեցէրոց արքայութիւն:

Արի Աստուած Հարցն մերոց, որ ապաւէն ես նեղէրոց:

Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա,

Յիսուս Փրկիչ մեզ ողորմեա:

ԱՂՈԹՔ

Պահապան ամենայնի Զրիսարոս,

աջ քո հովանի լիցի ի վերայ իմ ի փութ եւ ի գիշերի,

ի նստիլ ի փան, ի գնալ ի ճանապարհ,

ի ննջել եւ ի յառնել, զի մի երբեք սասանեցայց.

եւ ողորմեա՛ քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

ՕՐՈՒՄՆ ՆԻԻԹԸ
✠
ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՄ
ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ ԵԼԻՑ ԳԻՐՔԻ
✠

ԱՆՈՒՆ

Եբրայերէնի մէջ գիրքը կը կոչուի իր առաջին բառերով. «Եւ ասոնք են անուաները» (=We'elleh shemoth): «Եւ»-ով սկսիլը ինքնին ցոյց կու տայ, թէ Ելքը առանձին գիրք մը չէ, այլ անմիջական շարունակութիւնն է Ծննդոցին, եւ Հնգամատեանի միւս գիրքերուն հետ մէկ ամբողջութիւն կը կազմէ: Իսկ ԵԼՔ անունը Յունարէն Եօթանասնից թարգմանութենէն կու գայ մեզի: «Ելք» կը նշանակէ դուրս ելլել, դուրս գալ, կամ մեկնիլ (հմմտ. Ղկ 9.31): Այդ անունը բնորոշիչ է բովանդակութեան, որովհետեւ կը նշէ Եգիպտոսէն եւ Եգիպտոսի մէջ ապրուած դառն ծառայութեան (=ստրկութեան) լուծէն դուրս գալը:

ԵԼՔԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ՝

ԵՐԱՅԵՑԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Նկարագրուած «Ելք»-ը ո՛չ թէ Եբրայեցի ժողովուրդին կամքով ու ճիգերովը կատարուած արարք մըն է, այլ Աստուծոյ փրկարար շնորհքին եւ զօրութեան մէկ մեծ արարքը, որ Եբրայեցի ժողովուրդին ազգային եւ կրօնական փորձառութեան մէջ եզակի եւ անկրկնելի է, եւ ըստ այնմ ալ անջնջելի յիշատակով կապուած է իրենց կեանքին բոլոր երեսներուն եւ հանգրուաններուն: Այսպէս, իրենց տօները,- Բաղարջակերք, Չատիկ, Պենտէկոստէ, Տաղաւարահարաց, Շաբաթի հանգիստը, եւլն - կը տեսնենք որ բոլորն ալ, կա՛մ ամբողջութեամբ եւ կամ մասնակիօրէն կապուած են այս մեծ ազատագրութեան պատմութեան:

Ինչո՞ւ եզակի է Ելից գիրքը:

1.- Ծնունդներու գիրքին մէջ Աստուծոյ փրկագործական արարքները ուղղուած են կա՛մ անհատներու, եւ կամ՝ սակաւաթիւ մարդոց: Միչդեռ Ելքը կը վերաբերի Աստուծոյ ընտրած «ժողովուրդ»ին, լման «ազգ»ի մը, եւ առաջին հերթին՝ Եբրայեցի ժողովուրդին, թէպէտ անոր փրկագործական նշանակութիւնը երբե՛ք ալ նեղ ազգային չէ, այլ համամարդկային, որուն ապացոյցը նոյնինքն Նոր Կտակարանին եւ քրիստոնէական բոլոր եկեղեցիներուն կողմէ անոր օգտագործումն է:

2.- Ելից գիրքը Եբրայեցի ժողովուրդին ազգ դառնալու պատմութիւնն է նաեւ, եւ ատիկա կը սկսի ո՛չ թէ նահապետներով, որոնց միայն խոստումը տրուած էր («մեծ ազգ մը պիտի ընեսքեզ...»), այլ կը սկսի Մովսէսով:

ԵՐԲ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ Է ԵԼՔԸ

Ելից 12.40-41 համարները մեզի կ'ըսեն՝ թէ Իսրայէլի որդիները Եգիպտոս մնացին 430 տարի (հմմտ. Գղ 3.17): Սակայն Գ. Թագաւորութեանց գիրքին մէջ (6.1) կայ ուրիշ տեղեկութիւն մըն ալ, որուն եթէ կռթնինք՝ աւելի ճշգրիտ թուականի մը կը հասնինք: Հոն կ'ըսուի. «Իսրայէլի որդիներուն Եգիպտոսի երկրէն ելլելուն չորս հարիւր ութսուներորդ տարին, Սողոմոնի Իսրայէլի վրայ թագաւորելուն չորրորդ տարին, Չիւ ամսուն, այսինքն երկրորդ ամսուն մէջ, անիկա Տիրոջ տունին հիմը դրաւ»: Այս տեղեկութեան հիմամբ՝ Եգիպտոսէն Ելքը տեղի ունեցած պիտի ըլլայ Ք.Ա. 1446 թուականին, երբ Եգիպտոսի փարաւոնն էր՝ Ամենհոթեփ Բ.: Այդ պարագային ծանրագոյն ճնշումները սկսած պիտի ըլլան անոր նախորդին՝ Թութմոս Գ.ի օրով:

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

Ինչպէս Ծննդոց գիրքի պարագային, այս գիրքին ալ հեղինակը, ըստ աւանդութեան, Մովսէս է (հմմտ Սիրաք 45.5: Մր 1.44: ՅՏ 1.45):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՈՒՐՈՒԱԳԻՐԸ

Գիրքը կը բաղկանայ 40 գլուխներէ, եւ ունի գլխաւոր երկու մասեր.-
ա/ Եգիպտոսի ծառայութիւնը եւ Մովսէսի ձեռքով ելքը դէպի անապատ (1-18 գլուխներ):
բ/ Սինայի մէջ Աստուծոյ Օրէնքին տրւելութիւնը (19-40 գլուխներ):

ՆՊԱՏԱԿԸ

Գիրքին ծանօթացումը ցոյց կուտայ, որ անիկա կը հետապնդէ հիմնական քանի մը նպատակներ.-

1/ Նախապատրաստել Ելք-ին խորքը: Միայն աստուածային բացառիկ միջամտութիւն մը կընար յանկարծօրէն ազատագրել զիրենք եւ ազատ ժողովուրդ դարձնել:

2/ Աստուծոյ սեփական ժողովուրդին կազմութիւնը եւ կոչումը ցոյց տալ: Աստուած իր փրկարար զօրութիւնը պիտի ցոյց տար այն ժողովուրդին՝ որ պիտի դարձնէր իր սեփական ժողովուրդը եւ փրկութեան կանչուելիք բոլոր ժողովուրդներուն «անդրանիկը» (տե՛ս Ելք 4.22), իր Օրէնքը տալով անոր եւ Ուխտ մը կնքելով անոր հետ: Օրէնք մը եւ Ուխտ մը, որով ազատագրեալ Իսրայէլը այնուհետեւ պիտի դառնար աստուածապետական դրութեամբ ղեկավարուող, այսինքն՝ Աստուծոյ եւ իր անմիջական ներկայացուցիչներով կառավարուող ազգ կամ ժողովուրդ:

3/ Աստուծոյ ժողովուրդը պատրաստել՝ Աստուծոյ ներկայութիւնը իր մէջ ընդունելու: Սինայի վրայ տրուած Օրէնքը, մանաւանդ Վկայութեան Խորանին սարքաւորման վերաբերող իր երեսներով, ցոյց կու տայ, թէ հակառակ իր բնակութիւնը իր ժողովուրդին մէջ հաստատելու Աստուծոյ խոստումին, տակաւին ժողովուրդը անմիջական կապ պիտի չունենա՛ր Աստուծոյ հետ, այլ միայն միջնորդութեամբ քահանաներուն. եւ նոյնիսկ ասոնք այդ կապը չունէին, բացի Քահանայապետէն, որ տարին միայն մէկ անգամ թոյլտուութիւն ունէր: Այս իրողութիւնները պատկերաւոր ձեւով ճշմարտութիւն մը կը փորձեն բերել, կը միտին ժողովուրդը դաստիարակելու եւ պատրաստելու գալիք այն ժամանակին՝ երբ իր ժողովուրդին մէջ ըլլալու եւ անոնց հետ բնակելու աստուածային խոստումը Քրիստոսով պիտի իրականանար (ատոր համար ալ Հին Կտակարանը Քրիստոսի կու տար «Էմմանուէլ» անունը, որ կը նշանակէ՝ «Աստուած մեզի հետ»), սպասելով Աստուծոյ արքայութեան մէջ իր վերջնական կատարումին:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

Ելից գիրքը կրօնական-աստուածաբանական առումով մեծ արժէք կը ներկայացնէ, այսպէս.-

1.- Մեզի Աստուծոյ անունը («ԵՀՈՎԱ» = ԱՆ ՈՐ Է) ծանօթացնելով, հիմնական ծանօթութիւններ կու տայ նաեւ Անոր էութեան եւ շատ մը ստորոգելիներուն մասին, եւ ցոյց կու տայ, թէ զԱստուած ճանչնալ՝ կը նշանակէ ճանչնալ Աստուծոյ նկարագրին հիմնական յատկութիւնները.- Արդար ըլլալը, ճշմարիտ, ողորմած, իր խոստումներուն հաւատարիմ եւ սուրբ ըլլալը:

2.- Մեզի կը սորվեցնէ, թէ Աստուած է տէրը եւ ղեկավարը մարդկային պատմութեան, ուր ամէն ինչ իր գիտութեամբ, կամքով եւ թոյլտուութեամբ է որ տեղի կ'ունենայ:

3.- Մեզի կը սորվեցնէ, թէ Աստուած է փրկիչը մարդոց եւ ազգերուն: Պատմութեան ընթացքին ժամանակաւոր ազատագրութիւնը կամ փրկութիւնը տեսակ մը պատկերացումը կը կազմեն գալիք վերջնական եւ մնայուն փրկութեան, որ պիտի իրագործուի Քրիստոսով:

4.- Մեզի կը սորվեցնէ, թէ բարոյական պատուէրները (տասնաբանեան եւ միւս օրէնքները) իրենց ծագումը եւ հիմը ունին Աստուծոյ մէջ, եւ Աստուած անոնցմով կ'ուզէ պատրաստել իր ժողովուրդը:

5.- Մեզի կը սորվեցնէ, թէ Աստուծոյ պաշտամունքը, այլ խօսքով՝ Աստուծոյ ծառայելն ու բոլոր գործերով զայն փառաւորելը մարդուն գոյութեան հիմնական նպատակն ու արժէքն են, եւ ուստի մարդուն գլխաւոր առաքելութիւնը:

ԵԼԻՑ ԳԻՐԸ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Եկեղեցական տօնացոյցին վրայ եթէ աչք մը նետենք, կը տեսնենք որ բոլոր մեծ տօներուն առ իթով անպայման ընթերցում մը ունինք Ելքի գիրքէն: Այսպէս, Ծնունդի շրջապոյցին, Մեծ Պահքի Չորեքշաբթի օրերուն, Զատիկուան շրջապոյցին (կրկնակ ընթերցումներ), Ռոմանոսային, Վարդավառի մեռելոցին, եւլն: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ Ելից գիրքը Աստուծոյ փրկագործութիւնը

պատմող մեծ գիրքն է, եւ մեր տէրունի տօները նոյն փրկագործութեան խորհուրդին տարբեր երեսները կ'ընծայեն մեզի:

Արդարեւ, Ելից գիրքը իր ամբողջութեանը մէջ՝ ալլաքանականօրէն կամ խորհրդանշականօրէն կը պատկերացնէ՝ Աստուծոյ նոր ժողովուրդին ծնունդն ու զնացքը դէպի աւետեաց երկիր: Այլ խօսքով, անոր մէջ կը գտնենք նախապատկերացումը Քրիստոսի Եկեղեցիին, որ յատակ կը դառնայ հետեւեալ ամիտի համեմատութեամբ.-

1.- Եգիպտոսի մարմնաւոր փարաւոն պատկերացումն է Չարին՝ «Անմարմին փարաւոնին» (Շրկ.):

2.- Զատկական գառնուկը եւ դռներուն վրայ քսուած անոր արիւնը փրկութիւնը պիտի իրագործէ՝ հեռացնելով Աստուծոյ դատապարտութեան մահացուցիչ հարուածը, այնպէս ալ Քրիստոս՝ «Աստուծոյ Գառնուկը» աստուածային փրկութեան իսկական նշանը եւ միջոցը եղաւ, որ իր արիւնով կնքուածները փրկեց՝ անոնցմէ հեռացնելով Աստուծոյ դատապարտութեան մահացուցիչ հարուածը:

3.- Ինչպէս Աստուած հին Իսրայէլին ազատագրութիւնը իրագործեց իր մեծ ծառային՝ Մովսէսի ձեռքով, այնպէս ալ Աստուծոյ բուն ժողովուրդին՝ Նոր Իսրայէլի ազատագրութիւնը կը կատարուի Աստուծոյ «Օծեալ Ծառային», Աստուածորդիին ձեռքով:

4.- Ինչպէս Եբրայեցի ժողովուրդին Կարմիր ծովէն անցքը մարմնաւոր ազատագրութեամբ՝ նոր վիճակի և նոր կեանքի մը անցնիլ պիտի նշանակէր, այնպէս ալ համայն մարդկութեան համար մեղքի ծովէն դէպի արդարութեան ափունքը անցնիլը եյ՛ք մը կամ անցում մըն է՝ «ի խաւարէ ի լոյս, ի մահուանէ ի կեանս, յապականութենէ յանապականութիւն, յանգիտութենէ ի գիտութիւն ճշմարտութեան» (Փամագիրք):

5.- Ինչպէս Եգիպտոսէն ազատագրութեամբ ծնունդ կ'առնէ Եբրայեցի ազգը, նոյնպէս Քրիստոսով մեղքէն ազատագրուելով ծնունդ կ'առնէ Աստուծոյ նոր ժողովուրդը, Եկեղեցին:

6.- Ինչպէս Ելքի գիրքին մէջ Աստուծոյ կողմէ նոր ազգի մը հիմերը կը դրուին Աստուծմէ տրուած Օրէնքով մը՝ Սինայի բարձունքին, այնպէս ալ Աստուծոյ Նոր ժողովուրդին եւ «սուրբ ազգ»ին՝ Եկեղեցիին (հմտ. Ա.Պտ 2.9) հիմերը կը դրուին նոր Օրէնքով մը՝ լերան քարոգով տրուած (Մտ 5.1-7.27):

7.- Ինչպէս Սինայի բարձունքին՝ Օրէնքին վրայ հիմնուած Ուխտ մը կնքուեցաւ Աստուծոյ եւ իր ժողովուրդին միջեւ՝ յատուկ զօհերու (Ելք 24.5-8) արիւնով, այնպէս ալ Գողգոթայի բարձունքին՝ Աստուծոյ եւ իր նոր ժողովուրդին միջեւ հոգեւոր Նոր Ուխտ մը կնքուեցաւ՝ Աստուծոյ Որդիին իբրեւ զօհ պատարագումովը եւ խաչին վրայ թափած փրկարար արիւնովը:

8.- Ինչպէս փարաւոնին զօրքերէն փրկուած եւ Կարմիր ծովէն անցած ժողովուրդը այնուհետեւ 40 տարիներ հոգեւոր պայքարի փորձառութեան եւ աստուածային օրէնքներու հնազանդութեան դաստիարակութեան ճամբէն քալեց՝ մինչեւ խոտացուած երկիր հասնիլը, այնպէս ալ մեղքի ծովէն անցած եւ դատապարտութեան կրակէն փրկուած ժողովուրդներս երկրաւոր կեանքի մեր օրերուն՝ նոյն հոգեւոր պայքարի փորձառութեան եւ աստուածային կամքին ու ծրագրին հնազանդութեան դաստիարակութեան ճամբէն կը քալենք՝ մինչեւ «աւետեաց երկիրը» հասնիլը: